

recenzije

JAKOV JUKIĆ, *Povratak svetoga*. Rasprava o pučkoj religiji. Izdanje »Crkve u svijetu« knjiga 19, Split 1988, 182 stranice.

Suvremeno je doba označeno povratkom svetoga. Mnogi danas govore da će XXI. stoljeće biti religiozno ili ga neće biti. U sklopu oživljavanja religije i religioznosti posebno mjesto zauzima zanimanje za pučku religioznost koja proizlazi od naroda, razvija se dakle »od dolje«.

Knjiga »Povratak svetoga« ima stoga veliko značenje i predstavlja bez sumnje velik doprinos boljem i dubljem poznavanju pojave pučke religioznosti. Pisac knjige je svima nama već dobro poznati kulturni djelatnik, osobito na području sociološkog istraživanja religije. Izvrsno poznaje predmet i ima vrlo dobar uvid u suvremenu literaturu. Našem će čitaocu ukazati na postojeće knjige i članke na hrvatskom jeziku što je od velike koristi čitaocu u njegovu daljnjem istraživanju i proučavanju tog predmeta.

Pisac najprije izlaže teorijski pristup pučkoj religiji prikazujući antropologijsko, sociologijsko i politološko viđenje pučke religije. Pučka religioznost danas, umjesto da odumire kao što su joj to mnogi pretkazali, raste i razvija se u neslučenim razmjerima. Danas se njome bave ne samo teolozi nego i mnogi antropolozi, sociolozi i politolozi: ona je ušla duboko »ispod kože« suvremenu čovjeku. Dok se mjesne crkve prazne, dotle se crkve velikih prošteništa sve više pune: ovamo dolaze ljudi koji inače rijetko ili nikako ne idu u svoju mjesnu crkvu. Ima u tome i ponešto turizma i želje za senzacijom i masovnim okupljanjem, ali jamačno i neke dublje smislenosti koju pisac pokušava u knjizi razjasniti.

Pisac se kritički osvrće na tumačenja koja su pojavi pučke religioznosti dali antropolozi, sociolozi i politolozi. Za mnoge je pučka religioznost isključivo društvena kategorija, tipičan izraz pojave akulturacije ili odraz klasnih sukoba odnosno tipična ideologija društveno-političkih pokreta. Ne može se nipošto podržavati ta skućena stajališta. Pučka religioznost ipak ima neke druge mnogo dublje uzroke i začetke.

Pisac u posebnu poglavljku »Slutnje i znakovi svetoga u pučkoj religiji« raščlanjuje razne napetosti u pastoralu, razne tipove nosilaca pastoralu, pojavu sekularizacije i pobunu protiv nje te težnju za svetim. Ukazuje na otkrivanje svetoga, na nostalgiju za izvornim, na traženje spasenja u svijetu surove svakidašnjice.

U poglavljima »Traženje i slavljenje svetoga u pučkoj religiji« pisac opisuje neke tematske cjeline koje bitno određuju pučku religiju kao što su hodočašćenja, pučki blagdani, slavljenje mjesnih zaštitnika, pobožni skupovi, zavjeti u prošteništima i čudesna uslišanja. Na prvo je mjesto stavio i najtemeljitiije obradio pojavu hodočašćenja. I jedva da gdje u našoj domaćoj teološkoj literaturi imamo tako temeljnu obradu pojave hodočašćenja kao tu.

Adalbert Rebić